

تحلیل رابطه بین ویژگی‌های جمعیت شناختی و نگرش کشاورزان نسبت به اجرای یکپارچه‌سازی

اراضی (مورد مطالعه: مناطق روستایی شهرستان تکاب)

امیر نعیمی*، پریسا نجفلو، نفیسه صلاحی مقدم، فاطمه جمشیدی

استادیار، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه زنجان (a.naeimi@znu.ac.ir)

دانشجوی دکتری، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه زنجان (Najafloo.parisa@yahoo.com)

دانشجوی دکتری، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه زنجان (nafiseh.salahi@yahoo.com)

دانش آموخته کارشناسی، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه زنجان

چکیده

تحقیق حاضر با هدف تحلیل رابطه بین ویژگی‌های جمعیت شناختی و نگرش کشاورزان نسبت به اجرای یکپارچه‌سازی اراضی در روستاهای گلدره و حسن‌آباد شهرستان تکاب انجام شده است. تحقیق از نوع توصیفی - همبستگی است که به روش پیمایشی انجام گرفته است. جامعه آماری تحقیق، ۲۰۰ نفر از کشاورزان روستاهای حسن‌آباد و گلدره شهرستان تکاب بودند ($N=200$). حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان ۱۲۷ نفر تعیین شد که افراد نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار تحقیق، پرسشنامه‌ای بود که روایی ظاهری و محتوایی آن با استفاده از نظرات پانلی از متخصصان ترویج و آموزش کشاورزی مورد بررسی، بازبینی و اصلاح قرار گرفت. پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۸۱ به دست آمد. نتایج حاصل از تحقیق، نشان داد که نگرش کشاورزان به اجرای یکپارچه‌سازی اراضی با میانگین ۳/۲۹ و با انحراف معیار ۰/۷۰ در سطح بالاتر از متوسط قرار دارد. نتایج آزمون ناپارامتری کروسکال والیس نیز، نشان داد که اختلاف معناداری بین نگرش گروه‌های مختلف کشاورزان بر اساس نوع مالکیت اراضی نسبت به اجرای یکپارچه‌سازی اراضی در سطح خطای یک درصد وجود دارد. نتایج ضرایب همبستگی نشان داد، میان متغیرهای سن، فاصله اراضی کشاورزی از سد و سطح تحصیلات با نگرش کشاورزان به اجرای یکپارچه‌سازی اراضی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج حاصل از رگرسیون گام به گام نشان داد که متغیرهای سن و فاصله اراضی کشاورزی از سد حدود ۰/۵۱ درصد از تغییرات نگرش کشاورزان را تبیین نمودند.

واژه‌های کلیدی: یکپارچه‌سازی اراضی، نگرش، ساماندهی اراضی، توسعه کشاورزی، شهرستان تکاب.

Analysis of Relationship between Demographic Characteristics and Farmers' Attitudes toward Implementation of Land Consolidation (Case Study: Village Areas of Takab Township)

Abstract

The purpose of this study was analysis of relationship between demographic characteristics and farmers' attitudes toward implementation of land consolidation in Hassan Abad and Goldarreh villages, Takab Township. The research method was descriptive- correlation and survey method was used. The statistical population consisted of farmers (N =200). 127 farmers were selected based on Krejcie and Morgan sampling table and were studied by using random sampling method Data were collected by using questionnaire, which was validated by a panel of agricultural extension and education experts and the reliability was gained through a pilot test with Cronbach's alpha coefficient 0.81. Results of descriptive statistics showed that farmers' attitude toward implementation of land consolidation was upper than moderate level (Mean: 3.29 SD: 0.70). Results of Kruskal Wallis compare mean test showed that there are significant difference (p value= 0.01) between types of land ownership and farmers' attitude toward land consolidation. Results of correlation analysis showed that there was a significant correlation between age, literacy and distance of agricultural lands to the dam with farmers' attitude towards land consolidation. The findings of linear regressions revealed that variable such as age and distance of agricultural lands to the dam could explain 51% variations of farmers' attitude towards land consolidation.

Keywords: Land consolidation, Attitude, Land Improvement, Agricultural Development, Takab Township.

مقدمه

یکی از مهم‌ترین چالش‌های پیش‌روی جوامع روستایی، پراکندگی و اندازه نامتناسب بسیاری از اراضی کشاورزی می‌باشند که مانعی برای افزایش تولید، افزایش هزینه‌های کشاورزی، تلفات آب و مشکلات آبیاری و استفاده نامناسب از زمین‌های کشاورزی است (عبداله‌زاده و همکاران، ۱۳۹۱، ۶۰؛ حقیقت و همکاران، ۱۳۹۲، ۹۸؛ ۲۱۲، ۲۱۳؛ Hartvigsen, 2014, 212). که در صورت عدم رفع، سبب کاهش بهره‌وری در کشاورزی، بی‌انگیزگی کشاورزان و مانع توسعه کشاورزی مدرن و سبب بیکاری، فقر، مهاجرت روستایی و در نهایت منجر به وارد شدن ضربه‌ای عظیم به کشاورزی کشورها خواهد شد (شمس و همکاران، ۱۳۹۴، ۱۵۸؛ Akkaya Aslan, 2007, 204). تجارب کشورهای موفق نشان داده است که یکی از مهم‌ترین راه حل‌های غلبه بر این چالش، یکپارچه‌سازی اراضی است (عینالی، ۱۳۹۳، ۶۵؛ Crecente et al., 2002, 135). یکپارچه سازی اراضی در واقع به معنای یک واحد کردن زمین‌های پراکنده است که موجب تغییر در اندازه، شکل، توزیع و ساختار فضایی اراضی زراعی می‌شود و اصلاح زمین، جلوگیری از فرسایش خاک و اصلاح شبکه‌های آبیاری را منجر می‌گردد (محمدخانی، ۱۳۹۱، ص. ۱۴). به بیان دیگر یکپارچه‌سازی اراضی ابزاری مدیریتی برای حل قطعه قطعه شدن زمین، به منظور افزایش بهره‌وری زمین و بهبود شرایط تولید و زندگی روستایی به منظور هماهنگی توسعه شهری-روستایی، از طریق یک فرایند متمرکز است، که با خود امکان استفاده از فناوری‌های نوین کشاورزی، امکانات آبیاری نوین و امکان استفاده از ماشین‌آلات سنگین کشاورزی را ممکن می‌سازد (Hualou, 2014, 213; Yu et al., 2013; Pašakarnis et al., 2013, 703). عده‌ای از کارشناسان، یکپارچه‌سازی اراضی را اینگونه بیان کردند که اراضی پراکنده یک مالک از نقاط مختلف به نقطه معینی انتقال داده می‌شود که مساحت و ارزش آن برابر با زمین‌های پراکنده خود مالک باشد (رضایی‌مقدم و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۳۶؛ ظریفیان و همکاران، ۱۳۹۱، ۲۳۸؛ کلانتری و همکاران، ۱۳۸۴، ۶۹). یکپارچه‌سازی اراضی در کشورهای مختلف با اهداف متفاوتی صورت گرفته است (Demetriou et al., 2012, 132). در غرب اروپا یکپارچه‌سازی با هدف اجرای پروژه‌های روستایی، به منظور توسعه بخش کشاورزی انجام شد. در ترکیه با هدف افزایش تولیدات کشاورزی اجرا شد. در هلند اجرای طرح نوسازی و یکپارچه‌سازی به منظور حفاظت از طبیعت و محیط‌زیست انجام شد. هدف اجرای برنامه یکپارچه‌سازی در کشور اسپانیا حرکت در جهت بهبود کارایی کشاورزان و بهره‌وری بهینه از زمین‌های کشاورزی است و در کشور سوئد نیز یکپارچه‌سازی اراضی منجر به توسعه روستایی شده است (رضایی‌مقدم و همکاران، ۱۳۹۳، ۱۳۷؛ شیردل و همکاران، ۱۳۹۱، ۵). در ایران نیز، طرح یکپارچه‌سازی و برداشتن مرزهای بین قطعات با هدف به حداقل رساندن هزینه‌ها و موانع تولید، استفاده بهینه از اراضی کشاورزی، مکانیزه کردن کشت و کار و در نهایت افزایش محصولات کشاورزی اجرا شده است (رستمی و همکاران، ۱۳۹۲، ۲۸۴). می‌توان مطرح نمود که پیشینه تاریخی یکپارچه‌سازی اراضی متعلق به جمهوری آلمان در سال ۱۵۵۰ میلادی است. بعد از آن نیز، در کشورهای لهستان، چکسلواکی و ژاپن به اجرا در آمده است (شیردل و همکاران، ۱۳۹۱، ۳؛ Hartvigsen, 2014). در دیگر کشورهای اروپایی مانند هلند، فرانسه، اسپانیا، ترکیه، چین، هند و در کشورهای آفریقایی مثل نیا، تانزانیا و رواندا نیز پروژه‌های یکپارچه‌سازی اراضی صورت گرفته است (Akkaya Aslan, 2007, 205). در ایران نیز توجه به طرح یکپارچه‌سازی اراضی را به صورت یک عمل جدی در تدوین برنامه ۵ ساله اول پس از انقلاب می‌توان مشاهده کرد که در جهت بهبود شرایط کشاورزی و ارتقای کیفیت کشاورزی بوده است (شیردل و همکاران، ۱۳۹۱، ۴).

پژوهش‌های مختلف نشان داده است که اجرای طرح یکپارچه‌سازی در اراضی باعث افزایش تولید در واحد سطح، افزایش درآمد کشاورزان، افزایش سطح مدیریت مزرعه در مصرف آب و کلیه‌ی عملیات مزرعه بوده و هم چنین بستر مناسبی را برای استفاده از فناوری‌های جدید به خصوص ماشین‌آلات و سیستم‌های آبی تحت فشار با توجه به کم‌آبی‌های اخیر فراهم آورده است. همچنین روشی موثر در کنترل فرسایش خاک، حفاظت از طبیعت و محیط زیست شده و در نهایت تضمینی برای توسعه روستایی می‌باشد (ظریفیان و همکاران، ۱۳۹۱، ۲۳۷؛ عباسی و همکاران، ۱۳۹۲، ۷۴؛ Crecente et al., 2002, 138). در نهایت می‌توان بیان داشت که اجرای طرح تجهیز و نوسازی به ویژه یکپارچه‌سازی اراضی کشاورزی، باعث کمک به کشاورزان و روستاییان در جهت افزایش درآمد،

افزایش کمیت و کیفیت تولید، افزایش استفاده بهینه از عوامل تولید به ویژه زمین، آب و نیروی کار، افزایش ظرفیت خانواده‌های روستاییان به منظور بهبود وضعیت اقتصادی و استانداردهای زندگی خود آنان است (عینالی و دیگران، ۱۳۹۲، ۱۳:۵۴، Thomas, 2006, 13:222; Hualou, 2014, 222). با توجه به نقش اساسی کشاورزان در توسعه و گسترش طرح‌های یکپارچه‌سازی و عدم امکان اجرای این گونه طرح‌ها در صورت عدم پذیرش یکپارچه‌سازی از سوی کشاورزان، بررسی عوامل مؤثر بر نگرش آن‌ها در پذیرش یکپارچه‌سازی بسیار حائز اهمیت است (عباسی و همکاران، ۱۳۹۲، ۷۵). در واقع از آنجا که نگرش عاملی مهم در هدایت رفتار به شمار می‌رود، در اجرای طرح یکپارچه‌سازی اراضی نیز تأثیری مهم بر پذیرش و اجرای این طرح توسط کشاورزان خواهد داشت. نگرش را می‌توان حالتی عصبی دانست که از طریق تجربه سازماندهی می‌شود و تأثیری هدایتی و پویا بر رفتارهای افراد دارد به طوری که پاسخ‌های افراد به رخدادهای محیطی به وسیله نگرش تحت تأثیر قرار می‌گیرد (کریمی، ۱۳۸۲). به طور کلی عوامل مختلفی بر نگرش کشاورزان نسبت به طرح‌های ساماندهی و یکپارچه‌سازی اراضی تأثیر می‌گذارند. در این راستا، به منظور شناخت این عوامل مطالعات مختلفی در داخل و خارج از کشور انجام گرفته که در ادامه به تبیین و مرور نتایج برخی از مطالعات تجربی مرتبط انجام گرفته در داخل و خارج از کشور پرداخته شده است. تحقیقات باکمن^۱ (۲۰۰۲) نشان داد که سطح تحصیلات و آگاهی کشاورزان، تعداد قطعات زمین کشاورزی در پذیرش یکپارچه‌سازی اراضی از سوی کشاورزان تأثیر گذار هست. کیزیلاسلان^۲ و الموس^۳ (۲۰۰۲) در تحقیقات خود نشان دادند که کشاورزان با زمین‌های بزرگ زراعی تمایل بیشتری به اجرای طرح‌های یکپارچه‌سازی اراضی دارند. همچنین نتایج نشان داد که عوامل اقتصادی از جمله تعداد قطعات متعلق به فرد، میزان فروش سالانه محصولات کشاورزی و ارزش تولید ناخالص اثر قابل توجهی در اجرای طرح‌های یکپارچه‌سازی اراضی دارند. نتایج پژوهش علی بیگی و قمبرعلی (۱۳۹۳) نیز نشان داده است که حدود ۵۳ درصد از کشاورزان اثرات یکپارچه‌سازی را مثبت و حدود ۲۲ درصد نیز این اثرات را منفی ارزیابی کرده اند. در واقع می‌توان نتیجه گرفت که بیش از نیمی از کشاورزان نسبت به این طرح نگرش مثبت دارند. مرادی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان شناخت عوامل مؤثر بر تمایل کشاورزان به مشارکت در اجرای طرح یکپارچه‌سازی اراضی زراعی گزارش کردند که بین متغیرهای سن، جنس، شغل و میزان تحصیلات بهره‌برداران و تمایل آن‌ها برای مشارکت در اجرای طرح یکپارچه‌سازی اراضی زراعی رابطه معنی‌داری وجود دارد. نتایج تحقیق عباسی و همکاران (۱۳۹۲) در بررسی عوامل مؤثر بر نگرش کشاورزان نسبت به یکپارچه‌سازی اراضی، بیانگر این است که متغیرهای تحصیلات، رضایت از طرح، عوامل اقتصادی، عوامل انگیزشی، عوامل ترویجی-آموزشی، عوامل اجتماعی- فرهنگی و عوامل مربوط طرح دارای رابطه معنی‌داری با نگرش کشاورزان نسبت به طرح یکپارچه‌سازی اراضی است. میرزایی و کاکه پور (۱۳۹۲)، در پژوهش خود در زمینه بررسی عوامل مؤثر بر تمایل کشاورزان به اجرای طرح یکپارچه‌سازی اراضی نشان دادند که سن، سطح تحصیلات، نوگرایی و آینده گرایی با تمایل کشاورزان به اجرای این طرح، متغیرهای معنادار و تأثیرگذار مثبت بر اجرای این طرح است. ظریفیان و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان عوامل مؤثر بر پذیرش طرح یکپارچه‌سازی اراضی در روستای کبودرآهنگ همدان بیان کردند که متغیرهای مشورت با کشاورزان، سابقه کشاورزی، عضویت در تشکلهای، تعداد قطعات اراضی و میزان درآمد و زمین از عوامل تأثیرگذار بر پذیرش طرح یکپارچه‌سازی توسط کشاورزان گزارش شده است و در نهایت جمشیدی و امینی (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان عوامل مؤثر بر پذیرش و اجرای طرح یکپارچه‌سازی اراضی کشاورزی در استان ایلام بیان کردند که متغیرهای سن، ارزش‌گذاری‌های سنتی اراضی، مطلوبیت‌های مکانی اراضی کشاورزی، ویژگی‌های فرهنگی و اقتصادی، تعداد قطعات دیم و دانش بهره‌برداران از طرح یکپارچه‌سازی اراضی رابطه معناداری با پذیرش طرح یکپارچه‌سازی اراضی توسط کشاورزان دارد.

در سالیان اخیر بسیاری از روستاهای کشور تحت اجرای طرح یکپارچه‌سازی اراضی قرار گرفته است. شهرستان تکاب، یکی از شهرستان‌های استان آذربایجان غربی است که در جنوب شرقی این استان واقع شده است، که در این منطقه تحقیقاتی در زمینه اصلاحات

۱. Backman

۲. Kizilaslan

۳. Anus

ارضی صورت نگرفته است. بنابراین روستای حسن آباد و روستای گلدره در این خصوص مورد تحقیق قرار گرفتند. این پژوهش با هدف کلی سنجش نگرش کشاورزان به طرح یکپارچه سازی اراضی و تحلیل رابطه بین ویژگی های جمعیت شناختی و نگرش کشاورزان نسبت به طرح یکپارچه سازی، با اهداف اختصاصی زیر انجام شده است:

۱. توصیف ویژگی های جمعیت شناختی پاسخگویان؛
۲. توصیف نگرش کشاورزان نسبت به طرح یکپارچه سازی اراضی؛
۳. تحلیل همبستگی بین ویژگی های جمعیت شناختی و نگرش کشاورزان نسبت به طرح یکپارچه سازی و
۴. مقایسه نگرش گروه های مختلف کشاورزان نسبت به طرح یکپارچه سازی اراضی.

مواد و روش ها

این پژوهش توصیفی - همبستگی از نظر هدف کاربردی و از نظر راهبرد، پیمایشی است که با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق ساخته انجام شده است. جامعه آماری تحقیق، ۲۰۰ نفر از کشاورزان روستاهای حسن آباد و گلدره شهرستان تکاب بودند ($N=200$). حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان ۱۲۷ نفر تعیین شد که افراد نمونه با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار تحقیق پرسشنامه محقق ساخته ای بود که دارای سه بخش بود. بخش اول شامل نامه همراه بود. در بخش دوم به سنجش نگرش کشاورزان نسبت به اجرای یکپارچه سازی اراضی در قالب ۱۳ گویه پرداخته شد. در بخش سوم نیز، ویژگی های جمعیت شناختی کشاورزان سنجیده شد. روایی محتوایی و ظاهری ابزار تحقیق با استفاده از نظرات پانلی از متخصصان ترویج و آموزش کشاورزی و همچنین کارشناسان سازمان جهاد کشاورزی مورد بررسی، بازبینی و اصلاح قرار گرفت. جهت سنجش میزان پایایی پرسشنامه از مرحله پیش آزمون استفاده شد. در این مرحله تعداد ۳۰ پرسشنامه توسط کشاورزان خارج از جامعه آماری تکمیل و میزان آلفای کرونباخ محاسبه شد. مقدار آلفای کرونباخ برای گویه های نگرشی ۰/۸۱ بدست آمد که نشان دهنده مناسب بودن ابزار جمع آوری اطلاعات است. در نهایت ۱۰۰ پرسشنامه با نرخ بازگشت پذیری حدود ۷۹ درصد گردآوری شد. اطلاعات به دست آمده برای توصیف متغیرهای مورد سنجش در نمونه آماری از طریق آماره های توصیفی و استنباطی نظیر فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار و مقایسه میانگین t ، ضریب همبستگی و آزمون های ناپارامتری با استفاده از نرم افزار SPSSwin 20 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته های تحقیق

توصیف ویژگی های جمعیت شناختی پاسخگویان

نتایج نشان داد که پاسخگویان دارای میانگین سنی ۴۴/۴۳ سال بودند جوان ترین فرد دارای ۲۲ سال و پیرترین پاسخگو دارای ۷۲ سال بود. میانگین تعداد افراد تحت تکفل پاسخگویان ۴/۱۷ نفر بود. افراد به طور متوسط دارای سابقه ۲۸/۳۴ سال سابقه کار کشاورزی بودند. ۹۷٪ کشاورزان در کنار کشاورزی به شغل دیگری نیز مشغول بودند. میانگین فاصله اراضی کشاورزی از سد ۲۱۹۵/۹۲ متر بود. متوسط ساعات شخم زمین نیز ۲۵/۹۷ ساعت بود. حداقل ساعات شخم زمین ۴ ساعات و حداکثر ۱۲۰ ساعت بود. غالب کشاورزان (۹۱٪/۸) در زمین های کشاورزی خود اقدام به کشت چندین محصول کرد و تنها ۸/۲٪ فقط به کشت یک محصول مشغول بودند (جدول ۱).

جدول ۱- ویژگی های جمعیت شناختی پاسخگویان (n=۱۰۰)

متغیر	طبقات	فراوانی	درصد معتبر	نما
سطح تحصیلات	بی سواد	۳۱	۳۱/۰	دیپلم
	ابتدایی	۲۳	۲۳/۰	
	سیکل	۱۸	۱۸/۰	
	دیپلم	۲۱	۲۱/۰	
	بالتر از دیپلم	۷	۷/۰	
	کل	۱۰۰	۱۰۰	
عضویت در نهادهای های کشاورزی	بله	۳	۳/۰	خیر
	خیر	۹۷	۹۷/۰	
	کل	۱۰۰	۱۰۰	
نوع مالکیت	سند مشاعی	۵۹	۷۱/۱	۱
	موروئی	۳	۱۵/۷	
	دیگر انواع	۱۱	۱۲/۸	
	کل	۸۳		

توصیف نگرش کشاورزان نسبت به اجرای یکپارچه سازی اراضی

برای نگرش کشاورزان نسبت به اجرای یکپارچه سازی اراضی از ۱۳ گویه استفاده شد که در طیف لیکرت ۵ سطحی سنجیده شد. نتایج حاصل در جدول (۲) نشان می دهد که نگرش کشاورزان به اجرای یکپارچه سازی اراضی با میانگین ۳/۲۹ و با انحراف معیار ۰/۷۰ در سطح بالاتر از متوسط قرار دارد. این یافته با نتایج علی بیگی و قمبرعلی (۱۳۹۳) همسو بود. همچنین نتایج نشان داد که کشاورزان نگرش مثبتی نسبت به تمایل به اجرای طرح در مزارع خود و توصیه دیگران به اجرای این طرح دارند. همچنین پایین ترین سطح نگرش کشاورزان در زمینه اطلاعاتی و آموزشی در ارتباط با این طرح بود.

جدول ۲- نگرش کشاورزان نسبت به طرح یکپارچه سازی اراضی

رتبه	انحراف معیار	میانگین*	گویه‌ها
۱	۱/۰۷	۳/۸۴	به اجرای طرح یکپارچه سازی اراضی در مزرعه خود تمایل دارم.
۲	۱/۱۱	۳/۷۶	اجرای این طرح را به دیگر کشاورزان توصیه می‌کنم.
۳	۱/۱۱	۳/۶۴	اجرای طرح یکپارچه سازی اراضی برایم اهمیت زیادی دارد.
۴	۱/۶۱	۳/۵۴	با اجرای طرح یکپارچه سازی اراضی درآمد خوبی عایدم می‌شود.
۵	۱/۱۰	۳/۴۵	دیگران را به حضور در کلاسهای آموزشی- ترویجی در زمینه طرح ساماندهی تشویق می‌کنم.
۶	۱/۰۹	۳/۴۴	طرح ساماندهی به ایجاد شغل در روستا کمک می‌کند.
۷	۱/۰۷	۳/۳۸	میزان خطر پذیری طرح ساماندهی در مقایسه با سایر طرحها کمتر است.
۸	۱/۱۶	۳/۳۱	اجرای طرح ساماندهی به بهبود وضعیت اقتصادی خانوارهای روستایی کمک خواهد کرد.
۹	۱/۱۰	۳/۲۷	اجرای طرح ساماندهی هزینه زیادی ندارد.
۱۰	۱/۱۸	۳/۰۱	وام و منابع لازم برای اجرای طرح ساماندهی به راحتی قابل دسترس است.
۱۱	۱/۱۹	۲/۹۸	به متخصصان اجرای طرح برای رفع مشکلات دسترسی دارم.
۱۲	۱/۲۸	۲/۷۷	همه چیز را درباره طرح ساماندهی می‌دانم.
۱۳	۱/۲۸	۲/۷۰	آموزش لازم در خصوص طرح ساماندهی را دیده‌ام.
-	۰/۷۰	۳/۲۹	میانگین کل

*: ۱= خیلی کم، ۲= کم، ۳= متوسط، ۴= زیاد، ۵= خیلی زیاد.

تحلیل همبستگی بین متغیرهای تحقیق

برای بررسی رابطه متغیرهای تحقیق از ضرایب همبستگی پیرسون و اسپیرمن استفاده شد. نتایج بدست آمده نشان داد میان متغیرهای سن و سطح تحصیلات با نگرش کشاورزان به اجرای یکپارچه سازی اراضی رابطه مثبت و معناداری در سطح خطای یک درصد وجود دارد. با افزایش سطح تحصیلات کشاورزان نگرش مثبت تری به طرح یکپارچه سازی اراضی پیدا کرده‌اند. این یافته با نتایج تحقیقات باکمن (۲۰۰۲)، مرادی و همکاران (۱۳۹۲)، عباسی و همکاران (۱۳۹۲)، میرزایی و کاکه پور (۱۳۹۲) و جمشیدی و امینی (۱۳۸۸) همسو بود. با افزایش سن کشاورزان نگرش مثبت تری به طرح یکپارچه سازی اراضی پیدا کرده‌اند که نتایج تحقیقات میرزایی و کاکه پور (۱۳۹۲) همسو و نتایج تحقیق مرادی و همکاران (۱۳۹۲) ناهمسو با این موضوع بود. همچنین، میان فاصله اراضی کشاورزی از سد با نگرش کشاورزان به اجرای یکپارچه سازی اراضی رابطه مثبت و معناداری در سطح خطای پنج درصد وجود دارد.

جدول ۳- همبستگی بین متغیرهای تحقیق

متغیر	r	P
سن	۰/۴۱**	۰/۰۰
تحصیلات	۰/۳۶**	۰/۰۰
تعداد افراد تحت تکفل	۰/۰۶	۰/۵۴
سابقه کشاورزی	۰/۰۷	۰/۴۵
تنوع محصول	۰/۱۲	۰/۲۴
فاصله اراضی کشاورزی از سد	۰/۵۷*	۰/۰۴
مساحت اراضی کشاورزی	۰/۰۷	۰/۴۸
مدت زمان شخم اراضی	۰/۰۶	۰/۵۲
عملکرد محصول	۰/۰۴	۰/۹۱
درآمد سالانه	۰/۱۳	۰/۲۰

* $P \leq 0.05$ ** $P \leq 0.01$

تخمین معادله رگرسیونی نگرش کشاورزان نسبت به اجرای یکپارچه سازی اراضی

در این بخش برای پیش بینی تغییرات متغیر نگرش کشاورزان به طرح یکپارچه سازی اراضی از طریق متغیرهای مستقل و سهم هر کدام از متغیرهای مستقل در تبیین نگرش کشاورزان از رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شده است. در ابتدا برای اطمینان از مناسب بودن داده ها برای انجام رگرسیون به بررسی توزیع نرمال داده ها، تعیین میزان آماره دوربین- واتسون (DW) و مقدار عددی ضرایب VIF پرداخته شد. برای آگاهی از نرمال بودن توزیع داده ها اقدام به محاسبه کشیدگی^۱ و چولگی^۲ متغیر نگرش کشاورزان شد. از آنجا که مقدار کشیدگی ۰/۲۴ و مقدار چولگی برابر با ۰/۱۲- بود (مقدار مجاز: ۳- تا ۳+)، می توان گفت که داده ها از توزیع متقارن برخوردار هستند. با توجه به این که مقدار آماره دوربین- واتسون (DW) برای نگرش کشاورزان -۱/۸۲ (مقدار مجاز: بین ۱/۵ و ۲/۵) بود، می توان گفت که همبستگی بین خطاها وجود ندارد. همچنین، مقدار عددی ضرایب VIF کوچکتر از ۱۰ بوده و از این رو وجود هم خطی بین متغیرها دیده نشد. برای تعیین معادله رگرسیونی نگرش کشاورزان از رگرسیون گام به گام استفاده شد. به این منظور متغیرهای مستقلی که دارای همبستگی معنادار با نگرش کشاورزان بودند، مورد آزمون قرار گرفتند. بعد از دو گام، متغیرهای سن و فاصله اراضی کشاورزی از سد و سطح تحصیلات وارد معادله رگرسیونی شدند (جدول ۴). نتایج نشان داد که متغیرهای سن و فاصله اراضی کشاورزی از سد و سطح تحصیلات حدود ۰/۵۱ درصد از تغییرات نگرش کشاورزان را تبیین نمودند. معادله رگرسیونی نیز در سطح خطای یک درصد معنادار شد.

1Kurtosis
2Skewness

جدول ۴- رگرسیون چندگانه گام به گام مربوط به نگرش کشاورزان نسبت به اجرای یکپارچه سازی اراضی

متغیرهای مستقل	B	Beta	T	Sig	آماره هم خطی	VIF
عدد ثابت (constant)	۳/۹۰	-	۷/۹۰	۰/۰۰	-	-
فاصله اراضی کشاورزی از سد (X ₁)	۰/۰۴	۰/۶۷	۳/۲۷	۰/۰۰	۰/۹۶	۱/۰۳
سن (X ₂)	-۰/۰۲	-۰/۵۲	-۲/۵۴	۰/۰۱	۰/۹۶	۱/۰۳

$R=۰/۷۶۹ \quad R^2=۵۷/۷ \quad R^2_{Ad}=۰/۵۱ \quad F=۷/۲۵ \quad Sig=۰/۰۰ \quad DW=۱/۵۷$

معادله نگرش کشاورزان با توجه به ضرایب اشاره شده B در جدول (۴) به صورت زیر است:

$Y=۳/۹۰ + ۰/۶۷ X_1 - ۰/۵۲ X_2$

مقایسه نگرش کشاورزان نسبت به اجرای یکپارچه سازی اراضی بر اساس روستای محل سکونت

نتایج مقایسه نگرش کشاورزان دو روستای حسن آباد و گلدره با استفاده از آزمون t در جدول (۵) نشان می دهد که کشاورزان روستاهای حسن آباد و گلدره نگرش یکسانی نسبت به اجرای یکپارچه سازی اراضی دارند.

جدول ۵- مقایسه نگرش کشاورزان روستاهای حسن آباد و گلدره نسبت به اجرای یکپارچه سازی اراضی

متغیر مستقل	تعداد	میانگین	انحراف معیار	t	p
روستای گلدره	۴۷	۳/۳۹	۰/۶۳	۱/۳۰	۰/۱۹
روستای حسن آباد	۴۳	۳/۲۰	۰/۷۵		

مقایسه نگرش کشاورزان نسبت به اجرای یکپارچه سازی اراضی بر اساس نوع مالکیت

برای مقایسه نگرش کشاورزان نسبت به طرح یکپارچه سازی اراضی بر اساس نوع مالکیت، با توجه به این که متغیر مستقل در این مقایسه دارای بیش از دو سطح است و از طرفی مفروضات برای انجام تحلیل واریانس یک طرفه مهیا نیست، از آزمون ناپارامتری کروسکال والیس استفاده شده است. نتایج نشان داد نگرش گروه های مختلف کشاورزان بر اساس نوع مالکیت نسبت به طرح یکپارچه سازی اراضی دارای اختلاف معناداری در سطح یک درصد خطا بود. در واقع کشاورزانی که دارای زمین های موروثی بودند بیشتر نسبت به طرح یکپارچه سازی اراضی تمایل داشتند (جدول ۶).

جدول ۶- مقایسه مقایسه نگرش کشاورزان نسبت به طرح یکپارچه سازی اراضی بر اساس نوع مالکیت

متغیر مستقل	تعداد	میانگین	Chi- square	p
سند مشاعی	۵۹	۳۶/۳۵	۲۵/۹۲	۰/۰۰
موروثی	۱۳	۷۲/۱۵		
انواع دیگر	۱۰	۳۲/۰۵		

*P≤۰/۰۵ **P≤۰/۰۱

نتیجه گیری و پیشنهادها

نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد که نگرش کشاورزان به طرح یکپارچه سازی اراضی در سطح بالاتر از متوسط قرار دارد. کشاورزان نگرش مثبتی نسبت به اجرای طرح در مزارع خود و توصیه دیگران به اجرای این طرح دارند. همچنین پایین ترین سطح نگرش کشاورزان در زمینه اطلاعاتی و آموزشی در ارتباط با این طرح است. این امر را می توان دلیل بر احساس نیاز کشاورزان بر آموزش و دریافت اطلاعات در زمینه ارائه این طرح دانست. از طریق ارائه اطلاعات و آگاه ساختن افراد می توان نگرش مثبت تری در میان آنان نسبت به طرح یکپارچه سازی اصلاحات ایجاد کرد و همین طور از این طریق آنان را برای پیامدهای طرح، همکاری در طرح و هر گونه موضوعات مرتبط در این راستا آماده کرد. به همین دلیل پیشنهاد می شود که در اجرای این طرح ها و حتی قبل از اجرا کشاورزان را با این طرح، لزوم اجرای طرح، مزایا و پیامدهای احتمالی آشنا نموده و هر گونه مسأله مرتبط با طرح توسط کارشناسان و مرجان آموزش داده شود. در این زمینه از رسانه هایی مثل تلویزیون و رادیو نیز می توان استفاده نمود. این بخش از پژوهش با یافته های مطالعات متعددی همچون علی بیگی و قمبرعلی (۱۳۹۳)، جمشیدی و همکاران (۱۳۸۸)، امیرنژاد و رفیعی (۱۳۸۸) همسویی داشت.

نگرش گروه های مختلف کشاورزان بر اساس نوع مالکیت نسبت به طرح یکپارچه سازی اراضی دارای اختلاف معناداری در سطح یک درصد خطا بود. در واقع کشاورزانی که به صورت موروثی دارای املاک کشاورزی شده بودند، تمایل بیشتری نسبت به طرح یکپارچه سازی داشتند. دلیل این امر، را می توان ناشی از این دانست که وجود قانون ارث در ایران سبب این بوده است که زمین های این افراد نسبت به دیگر گروه کشاورزان خردتر باشد، در نتیجه مشکلات ناشی از پراگندگی اراضی و عدم استفاده از تکنولوژی و فناوری های کشاورزی از جمله سیستم های آبیاری نوین و یا ماشین الات کشاورزی، احساس نیاز به این طرح را در میان این افراد ایجاد کرده است. این یافته با نتایج مطالعات مختلف همچون ظریفیان و همکاران (۱۳۹۱)؛ قدیمی و همکاران (۱۳۹۱)؛ جمشیدی و همکاران (۱۳۸۸)؛ Kizlaaslan and Aimus (2002) و Backman (2002)، همخوانی داشت.

نتایج نشان داد میان متغیرهای سن و سطح تحصیلات با نگرش کشاورزان به طرح یکپارچه سازی اراضی رابطه مثبت و معناداری در سطح یک درصد خطا وجود دارد. بنظر می رسد با افزایش سن کشاورزان درک آنان از نیاز به استفاده از راه حلی برای حل مشکلات پراکندگی اراضی بیشتر احساس می شود. در واقع باتوجه به این بخش از نتایج تحقیق باید گفت پیشنهاد می شود که برنامه ریزی ها برای جلب مشارکت بهره برداران در اجرای طرح های یکپارچه سازی اراضی تمرکز بیشتری بر اقشار جوان جوامع روستایی و کشاورز داشته باشند. نتیجه این بخش با یافته های پژوهش های مرادی و همکاران (۱۳۹۲)، جمشیدی و امینی (۱۳۸۸)، احمدی و مظفر امینی (۱۳۸۶) همخوانی داشت.

بخشی از نتایج تحقیق نشان داد که بین سطح تحصیلات کشاورزان با نگرش کشاورزان به طرح یکپارچه سازی اراضی رابطه مثبت و معناداری در سطح یک درصد خطا وجود دارد. در واقع باید گفت که داشتن توانایی و مهارت کسب اطلاعات در میان کشاورزان بر نگرش مثبت کشاورزان به این طرح اثر گذار است. بنظر می رسد این قشر کم سواد به دلیل عدم داشتن سواد، اطلاعات مناسبی در زمینه آشنایی با طرح را نتوانسته اند به دست بیاورند. پیشنهاد می شود، از طریق ارائه اطلاعات و آگاهی تمرکز بیشتری بر ایجاد نگرش مثبت افراد کم سواد به طرح یکپارچه سازی اراضی صورت گیرد. این یافته با نتایج مطالعات مختلف همچون تحقیقات میرزایی و کاکه پور (۱۳۹۲)؛ عباسی و همکاران (۱۳۹۲)؛ جمشیدی و همکاران (۱۳۸۸) و Backman (2002) همخوانی داشت.

منابع

۱. احمدی، ع. و مظفر امینی، ا. (۱۳۸۶). عوامل مؤثر بر تقاضای اجرای طرح‌های یکپارچه‌سازی زمین‌های کشاورزی از دیدگاه کارشناسان شهرستان کرمانشاه و منطقه لنجانان اصفهان. فصلنامه علوم و فنون کشاورزی و منابع طبیعی. (۱۱) ۴۲-۲۹۶-۲۸۳.
۲. امیرنژاد، ح. و رفیعی، ح. (۱۳۸۸). بررسی عوامل مؤثر در پذیرش یکپارچه‌سازی اراضی شالیکاران در روستاهای منتخب استان مازندران. فصلنامه علوم و فنون کشاورزی و منابع طبیعی. (۱۳) ۴۸-۳۳۸-۳۲۹.
۳. جمشیدی، ع. و امینی، ا. (۱۳۸۸). نقش ترویج و آموزش کشاورزی در ایجاد تمایل به اجرای طرح یکپارچه‌سازی اراضی (مطالعه موردی در استان ایلام). مجموعه مقالات سومین کنگره علوم ترویج و آموزش کشاورزی: مشهد. قابل بازیابی در: http://www.civilica.com/Paper-TARVIJCONF03-TARVIJCONF03_128.htm
۴. جمشیدی، ع.، تیموری، م.، حاضری، م. و روستا، ک. (۱۳۸۸). عوامل مؤثر بر مشارکت کشاورزان در اجرای طرح یکپارچه‌سازی اراضی استان ایلام: مطالعه موردی شهرستان شیروان و چرداول. فصلنامه روستا و توسعه. (۱) ۱۲-۱۰۹-۱۲۷.
۵. حقیقت، م.، ایروانی، ه. و کلانتری، خ. (۱۳۹۲). تحلیل موانع پذیرش طرح یکپارچه‌سازی اراضی از دیدگاه کشاورزان استان فارس. فصلنامه پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی. ۲۱-۹۷-۱۱۰.
۶. رستمی، ف.، مرادی، خ.، گراوندی، ش.، افشارزاده، ن.، قنبر علی، ر.، زرافشانی، ک. و فرهادی، م. (۱۳۹۲). ارزیابی مشارکتی طرح تجهیز، نوسازی و یکپارچه‌سازی اراضی دشت میان‌دربند شهرستان کرمانشاه از نگاه کشاورزان. فصلنامه تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران. ۲-۲۸۳-۲۹۵.
۷. رضایی‌مقدم، ک.، رحیمی، س. و بخشوده، م. (۱۳۹۳). عوامل فردی، اقتصادی، محیطی و زراعی مؤثر بر پذیرش یکپارچه‌سازی اراضی کشاورزی: مورد مطالعه شهرستان شيراز. فصلنامه تحقیقات اقتصاد کشاورزی. ۶ (۲) ۱۵۷-۱۳۵.
۸. شمس، ع.، احدزاده، ج.، عباسی، ع. و هوشمندان مقدم فرد، ز. (۱۳۹۴). نگرش گندم‌کاران در خصوص یکپارچه‌سازی اراضی و راهکارهای متناسب از دیدگاه آنان (مورد مطالعه: گندم‌کاران روستاهای شهرستان هشترود). فصلنامه راهبردهای توسعه روستایی. ۲-۱۷۰-۱۵۷.
۹. شیردل، ع.، غفاری، ع.، باقری، ا. و قربانی، ا. (۱۳۹۱). بررسی موانع یکپارچه‌سازی اراضی کشاورزی در شهرستان اردبیل. مجموعه مقالات چهارمین کنگره ملی علوم ترویج و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی ایران. قابل دستیابی در: http://magrica.ir/register/purchasehistory/download_checkout
۱۰. ظریفیان، ش.، دماوندی، ع. و سعدی، ح. (۱۳۹۱). عوامل مؤثر بر پذیرش طرح یکپارچه‌سازی اراضی در روستاهای کبودرآهنگ استان همدان. فصلنامه اقتصاد و توسعه کشاورزی. ۲۶-۲۴۳-۲۳۷.
۱۱. عباسی، ع.، باسامی، ا.، و فرهادیان، ه. (۱۳۹۲). عوامل مؤثر بر نگرش کشاورزان نسبت به یکپارچه‌سازی اراضی: مطالعه موردی پایین دست سد گلبلاغ، شهرستان بیجار. فصلنامه روستا و توسعه. ۱-۹۱-۷۳.
۱۲. عبدالله‌زاده، غ.، کلانتری، خ.، صحت، ع. و همتیار، ع. (۱۳۹۱). تحلیل عوامل بازدارنده طرح‌های تجهیز و نوسازی اراضی کشاورزی: مطالعه موردی منطقه خور و بیابانک، استان اصفهان. فصلنامه روستا و توسعه. ۲-۷۷-۵۹.
۱۳. علی‌بیگی، ا. و قمبرعلی، ر. (۱۳۹۳). بررسی نگرش کشاورزان نسبت به آثار یکپارچه‌سازی اراضی در استان کرمانشاه: کاربرد روش شناسی Q. فصلنامه علوم ترویج و آموزش کشاورزی، ۱۰-۷۵-۸۸.
۱۴. عینالی، ج. (۱۳۹۳). نقش یکپارچه‌سازی اراضی در بهبود زمینه‌های کارآفرینی کشاورزی در شهرستان خدابنده (مورد: روستاهای حوزه خدمات کشاورزی نورآباد). فصلنامه برنامه ریزی منطقه‌ای. ۱۳-۶۱-۷۴.
۱۵. عینالی، ج.، فراهانی، ح. و سهرابی وفا، س. (۱۳۹۲). ارزیابی نقش یکپارچه‌سازی اراضی کشاورزی در بهبود تولید در بهره برداری‌های آبی: دهستان خرابود، شهرستان خدابنده. فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی. ۳-۶۹-۵۱.

۱۶. قدیمی، ع.، اسحاقی، ر.، نصرآبادی، پ. و اعظمی، م. (۱۳۹۱). بررسی دلایل عدم پذیرش طرح یکپارچه‌سازی اراضی و ارایه راهکارهایی برای یکپارچه سازی اراضی (مطالعه موردی: دهستان زاینده رود شمالی شهرستان فریدن). فصلنامه تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران. ۲(۴). ۶۷۵-۶۶۱.
۱۷. کریمی، ی. (۱۳۸۲). روانشناسی اجتماعی تهران، چاپ یازدهم، تهران: نشر ارسباران.
۱۸. کلاتری، خ.، حسینی، م. و عبدالله‌زاده، غ. (۱۳۸۴). ساماندهی و یکپارچه‌سازی اراضی کشاورزی با استاده از تجارب کشورهای اروپای شرقی. فصلنامه روستا و توسعه. ۳۱. ۶۷-۱۰۴.
۱۹. محمدخانی، ع. (۱۳۹۱). بررسی عوامل مؤثر در پذیرش و اثرات اقتصادی طرح یکپارچه‌سازی اراضی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان پاسارگاد). پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
۲۰. مرادی، م.، فال سلیمان، م. و ابطحی‌نیا، آ. (۱۳۹۲). شناخت عوامل مؤثر بر تمایل کشاورزان به مشارکت در اجرای طرح یکپارچه سازی اراضی زراعی مورد: شهرستان خوسف. فصلنامه جغرافیا و توسعه. ۳۲. ۸۹-۱۰۲.
۲۱. میرزایی، ح. و کاکه‌پور، م. (۱۳۹۲). تحلیل جامعه شناختی عوامل تاثیرگذار بر تمایل کشاورزان به مشارکت در طرح های یکپارچه سازی اراضی (مورد مطالعه: روستاهای منتخب شهرستان بوکان). فصلنامه توسعه روستایی (نامه علوم اجتماعی). ۵(۱). ۸۲-۱۵۹.
22. Backman, M. (2002). Land Consolidation in Sweden. Lecture at The National Land Survey in Helsinki.
23. Crecente, R., Alvarez, C. and Fra, U. (2002). Economic, social and environmental impact of land consolidation in Galicia. Land Use Policy. 19 (2). 135-147
24. Demetriou, D., Stillwell, J. and See, L. (2012). Land consolidation in Cyprus: Why are an integrated planning and decision support system required? Land Use Policy. 29. 131-142.
25. Hartvigsen, M. (2014). From Land Reform to Land Consolidation in Central and Eastern Europe. Available at: https://www.fig.net/resources/proceedings/fig_proceedings/fig2015/papers/ts08b/TS08B_hartvigsen_7547.pdf
26. Hualou, L. (2014). Land consolidation: An indispensable way of spatial restructuring in rural China. J. Geogr. Sci. 24(2). 211-225.
27. Kizlaaslan, N. and Aimus S. (2002). Research on the determination of the socio-economic factors affecting the farmers' behaviour in adopting land consolidation implemented in Guzelbeyli town in Zile County, Tokat Province. Turk J Agr Fores. 26. 101-108.
28. Pašakarnis G., Morley D. and Malienė V. (2013). Rural development and challenges establishing sustainable land use in Eastern European countries. Land Use Policy. 30(1). 703-710.
29. Akkaya Aslan, S. T., Gundogdu, K. S., Yaslioglu, E., Kirmikil, M., and Arici, I. (2007). Personal, physical and socioeconomic factors affecting farmers' adoption of land consolidation. Spanish Journal of Agricultural Research, 5(2), 204-213.
30. Thomas, J. (2006). What's on regarding land consolidation in Europe? Paper presented at XXIII FIG International Congress, Shaping the Change. TS 80- Land Consolidation in Germany. Munich, October 8-13.
31. Yu, J., Feng, J., Che, Y., Lin, X., Hu, L., and Yang, Sh. (2010). The identification and assessment of ecological risks for land consolidation based on the anticipation of ecosystem stabilization: A case study in Hubei Province. China. Land Use Policy. 27. 293-303.
32. Yu, Q., Zeng Q. and Yu G. (2013). The Influence of Land Consolidation on Biomass and Ecological Environment. Research Journal of Applied Sciences. Engineering and Technology. 7(17). 3656-3662.